

velkých šelem v ČR

Ochrana

Pokud zjistíte přítomnost rysa, vlka nebo medvěda je důležité podat informace na příslušnou správu národního parku, chráněné krajinné oblasti nebo nevládní organizaci, která se touto činností zabývá.

Vydal Český svaz ochránců přírody Radhošt v roce 2006 v rámci společného programu Českého svazu ochránců přírody a Lesů České republiky „Ochrana biodiverzity v lesích“.

Motto:

„Vzdálí-li se lidské srdce od přírody, zatvrdí se. Nedostatek úcty k tomu, co roste, co je živé, rychle povede také k nedostatku úcty k lidem“

Stojící medvěd z kmene Lakotů

Ochrana velkých šelem na Slovensku a v EU

Výskyt velkých šelem v ČR závisí na přímé ochraně jádrové populace na Slovensku a v Polsku. Na Slovensku patří vlk, rys a medvěd mezi chráněné druhy. Každoročně je povolován lov medvědů od 1. června do 30. listopadu a vlků od 1. listopadu do 15. ledna. Rys je celoročně hájen. Od roku 2003 platí dohoda mezi ČR a SR o celoroční ochraně vlků v pohraničí - tzv. migrační koridor (okres Čadca).

V rámci EU byly v roce 1988 zpracovány akční plány (plány péče) pro ochranu rysa, vlka a medvěda v Evropě. Jednotlivé státy zpracovávají Národní plány. Přijatý dokument klade důraz na koordinaci národních plánů při společné ochraně těchto šelem.

V Evropě jsou také rys, vlk a medvěd chráněni tzv. Bernskou úmluvou, zahrnující ochranu volně žijících živočichů a jejich stanovišť.

Náhrada škod

Škody způsobené velkými šelmami jsou hrazeny dle zákona č.115/2000 Sb. a dalších doplňujících předpisů. Tyto škody jsou hrazeny prostřednictvím krajských úřadů.

Dokumentace

K vyhodnocování pozorování zvířat a pobytových znaků potřebujeme provádět kvalitní dokumentaci. Spolehlivá identifikace šelmy je někdy možná pouze tím, že je k dispozici více důkazů. Přítomnost šelmy poznáme podle stop, podle způsobu ulovené kořisti, trusu a dalších znaků. Přímo v terénu provádíme sádrové odlitky stop, které slouží k dokumentaci a pak jako názorná ukázka na přednáškách.

Text: Michal Šulgan, František Šulgan, Vladimíra Děrdová

Kresby: © Ludvík Kunc

Fotografie: Michal Šulgan, František Šulgan, Karel Brož, Tomáš Flajs

Grafické zpracování: sumec+ryšková

Tisk: Proprint
2006

Medvěd hnědý (*Ursus arctos*)

Medvěd hnědý obývá horské zalesněné oblasti. Obvykle bývá tmavě hnědého zbarvení a dospělý jedinec může vážit až 350 Kg. Samci jsou větší než samice. Medvěd je zvíře plaché a samotářské, člověku se raději vyhne. Přes zdánlivou neohrabost se dokáže i v obtížném terénu pohybovat tiše, lehce a rychle. Má výborný čich a poměrně dobrý zrak a sluch. Umí šplhat na stromy a dobře plave. Je čilý zvláště za soumraku a v noci. Velikost teritoria je podle dostupnosti potravy 10 - 30 km². Medvěd je všežravec. Jeho jídelníček tvoří převážně rostliny, lesní plody, ovoce, oves, požírá i měkké části stromů. Vybirá mravence, včely, obratně loví ryby a zvláště miluje med. V lese působí jako „zdravotník“, který loví slabší kusy zvěře a požírá uhynulá zvířata. Od lidských sídel se drží v dostatečné vzdálenosti, ale když se mu naskytne příležitost, nepohrdne ani hospodářskými zvířaty a odpadky. Zimu medvědi přečkávají v brlozích. V lednu nebo v únoru zde medvědice rodí 2 - 3 mláďata. V období, kdy se o ně stará, může být člověku nebezpečná. Medvěd útočí pouze v případě, že se cítí ohrožen, když je podrážděný nebo raněný. Mezi pobytové znaky medvěda patří stopy, trus, značení teritoria, zbytky kořisti, známky po hledání rostlinné a živočišné potravy nebo hlasové projevy.

Výskyt v ČR: Beskydy

Statut ochrany

Ochrana přírody:

Zákon č. 114/1992 Sb., Prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb.
Zvláště chráněný, kriticky ohrožený druh.

Myslivost:

Zákon č. 449/2001 Sb., Prováděcí vyhláška MZe ČR č. 245/2002 Sb.
Medvěd hnědý patří mezi zvěř, kterou nelze lovit.

Vlk (*Canis lupus*)

Vlk je největším představitelem psovitých šelem. Karpatští vlci dosahují výšky 80 cm a hmotnosti až 65 kg. Zbarvení letní srsti je plavé s narezavělým odstínem, zimní srst je převážně šedá. Vlk má vysoké nohy a svěšenou oháňku. Má širokou hlavu, krátké špičaté uši a šikmé žluté oči. Jedním z typických rysů vlka je život ve smečce. Vlčí smečka potřebuje dostatek prostoru. Její teritorium může být velké až 400 km². Smečka má nejčastěji 5 - 7 členů, ve které dominují nejsilnější vlk a vlčice - tzv. alfa-pár a vladně zde přísná hierarchie. V jednom vrhu se obvykle v březnu a dubnu rodí 3 - 7 vlčat. Hlavní potravou pro vlka jsou jeleni, srnci, divoká prasata a drobní savci. Výskyt je významně ovlivněn dostatkem potravy. Vlci jsou velmi přizpůsobiví a dovedou se bez problémů pohybovat i v blízkosti lidských sídel. Příležitostně vlk napadá i domácí zvířata (nejčastěji ovce). Mezi pobytové znaky vlka patří stopy, trus, značení loveckého teritoria, zbytky kořisti nebo hlasové projevy.

Výskyt v ČR: Beskydy, Šumava

Statut ochrany

Ochrana přírody:

Zákon č. 114/1992 Sb., Prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb.
Zvláště chráněný, kriticky ohrožený druh.

Myslivost:

Zákon č. 449/2001 Sb., Prováděcí vyhláška MZe ČR č. 245/2002 Sb.
Vlk patří mezi zvěř, kterou nelze lovit.

Rys ostrovid (*Lynx lynx*)

Typickým biotopem rysa je oblast nejvyšších horských vrcholů, kde dává přednost strmým, špatně přístupným odlehlym terénům. Tato statná kočka s délkou těla do 110 cm, s vysokýma nohami a krátkým, jakoby uťatým ocasem má na hřbetě rezavohnědou nebo šedožlutou srst s víceméně výraznými hnědočernými skvrnami. Středem hřbetu se táhne podélný tmavý pás. Ocas je na konci černý. Břicho bývá světlejší až bílé. Hlavu má kulatou a na lících se srst protahuje v tzv. licousy. Na konci ušních boltců jsou tmavé štětičky. Průměrná hmotnost jedinců karpatské rasy je 25 kg. Rys má vynikající zrak a sluch. Dobře šplhá a rychle běhá. Páření rysů probíhá v únoru až březnu. Samice rodí 1 - 4 mláďata, o která peče asi rok. Sourozenci po opuštění matky často ještě nejakou dobu žijí a loví společně. Potravou rysa je smrč zvěř a drobní živočichové, výjimečně zvěř jelenu. Rys žije samotářsky, teritorium samce zahrnuje teritorium 2 - 3 samic. Rozloha teritoria závisí na množství potravy a loveckých schopnostech rysa. Může být 10 - 50 km², ale i mnohem větší. Rys je typicky lesní zvíře. Mezi pobytové znaky rysa patří stopy, trus, značení teritoria, zbytky kořisti nebo hlasové projevy.

Výskyt v ČR: Beskydy, Jeseníky, Jižní a Západní Čechy, Brdy, Labské Pískovce

Statut ochrany

Ochrana přírody:

Zákon č. 114/1992 Sb., Prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb.
Zvláště chráněný, silně ohrožený druh.

Myslivost:

Zákon č. 449/2001 Sb., Prováděcí vyhláška MZe ČR č. 245/2002 Sb.
Rys ostrovid patří mezi zvěř, kterou nelze lovit.

